C/2026/71

30.1.2026.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Tiesību aktu kopums "Drošas valstis"

(COM(2025) 186)

(COM(2025) 259)

(C/2026/71)

Galvenais ziņotājs: ***Pietro Vittorio BARBIERI***

Padomnieks	Lorenzo TAMBURRINI
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atzinuma pieprasījums	14.7.2025.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.9.2025.
Pieņemts plenārsesijā	23.10.2025.
Plenārsesija Nr.	600
Balsojuma rezultāts (par / pret / atturas)	183/14/23

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas centienus **standartizēt drošu valstu izraudzīšanās procedūras**, par kurām pašlaik lemj katra dalībvalsts pēc saviem ieskatiem, kuras nav pārredzamas un attiecībā uz kurām trūkst efektīvas pārvalstiskas kontroles.

1.2. EESK uzsver, ka valsts atzīšanai par "**drošu**" ir izšķiroša nozīme patvēruma pieteikumu izskatīšanas procedūrās, jo pilsoņu pieteikumi no valstīm, kuras tiek uzskatītas par drošām, tiek izskatīti **paātrinātā kārtībā**.

1.3. Paātrināto procedūru piemērošana patvēruma pieteikuma izskatīšanai **samazina procesuālās garantijas** un, ja pieteikums tiek noraidīts, **dod iespēju pieteikuma iesniedzēju izraidīt no valsts teritorijas**, līdz tiek iesniegta pārsūdzība tiesā. Šī situācija ir acīmredzamā pretrunā neizraidīšanas principam Ženēvas Konvencijas 33. panta izpratnē.

1.4. Turklāt, nosakot, ka valsts ir droša, tiek **ierobežotas patvēruma tiesības** gan tādēļ, ka tiek samazinātas procesuālās garantijas paātrināto procedūru piemērošanas dēļ, gan tāpēc, ka pieņēmums, ka valsts ir droša, rada **apgrieztu pierādīšanas pienākumu** patvēruma meklētājam, kuram ir jāpierāda pretējais, lai saņemtu starptautisko aizsardzību.

1.5. EESK uzskata, ka paļaušanās uz **20 % atzīšanas rādītāju** ES līmenī (saskaņā ar Patvēruma procedūras regulas 42. panta 1. punkta j) apakšpunktu un 42. panta 3. punkta e) apakšpunktu) ir patvaļīgs un nepietiekams kritērijs paātrinātās procedūras un robežprocedūras piemērošanai.

1.6. Pamatojoties uz pašlaik pieejamajiem datiem gan no institucionālajiem, gan pilsoniskās sabiedrības avotiem un saskaņā ar ES Pamattiesību hartu, EESK uzskata, ka **dokumenta COM(2025) 186 II pielikumā uzskaitīto valstu (Bangladešas, Kolumbijas, Ēģiptes, Indijas, Kosovas** [1]**, Marokas, Tunisijas) atzīšana par drošām valstīm rada risku, ka pieteikuma iesniedzējiem no šīm valstīm varētu tikt liegtas patvēruma tiesības**.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. EESK uzskata: lai izcelsmes vai tranzīta valsti uzskatītu par "drošu", tajā nedrīkst būt **nekādi konstatēti cilvēktiesību pārkāpumu gadījumi**, kas saskaņā ar Ženēvas Konvenciju prasītu starptautiskās aizsardzības piešķiršanu patvēruma meklētājam.

2.2. EESK uzskata: kamēr netiks ieviesti **pārvalstiski kontroles veidi**, ES patvēruma sistēma būs neaizsargāta.

2.3. EESK uzskata, ka "drošas" valsts definīcija nedrīkst **paredzēt izņēmumus**, kas attiektos uz **nedrošām** atsevišķām teritorijas daļām vai konkrētām personu kategorijām. Kā 2024. gada oktobrī noteica Eiropas Savienības Tiesa (EST), izņēmuma gadījumi varētu radīt neskaidrību un negodīgas rīcības brīvību atsevišķu patvēruma pieteikumu izvērtēšanā.

2.4. Tāpēc, ja šādi izņēmumi tiktu atļauti, tiem vajadzētu būt publiski pieejamiem visiem, kā arī saistošiem un bez iespējas izvēlēties dalībvalstīm un vienoti pieņemtiem ES līmenī.

2.5. Paātrinātas procedūras pastāvēšana pati par sevi diskriminē personas, uz kurām tā attiecas. EESK sagaida, ka katrs patvēruma pieteikums tiks izvērtēts atbilstošā termiņā, izmantojot piemērotus instrumentus un rūpīgus novērtējumus, lai aizsargātu patvēruma meklētāju tiesības.

2.6. EESK uzskata, ka drošas valsts koncepcijas pieņemšanu nevajadzētu pamatot ar iespēju tādējādi ātri izskatīt tādus patvēruma pieteikumus, kuri "**varētu būt**" nepamatoti [2]. Tas pamatojams gan ar to, ka pārbaudes ātrums rada risku, ka vērtējums varētu būt virspusējs un attiecīgi kaitētu dažādām pieteikuma iesniedzēja tiesībām, gan ar to, ka, pēc Komitejas domām, atsaukties uz vienkāršu nepamatotības varbūtību, lai noteiktu piemērojamās procedūras veidu, ir bīstami un nelikumīgi.

2.7. EESK atzīmē, ka, pieņemot neviennozīmīgu sarakstu ar drošām valstīm, attiecīgi piemērojot paātrinātas procedūras un palielinoties nelikumīgiem atteikumiem piešķirt starptautisko aizsardzību, var veicināt to ārvalstnieku skaita pieaugumu, kuri nav juridiski dokumentēti Eiropas Savienībā, un tādējādi **pasliktināt situāciju** veselības, nodarbinātības un mājokļu jomā, kā rezultātā palielinātos ēnu ekonomika.

3. **Konteksts**

3.1. Kā jau minēts **EESK atzinumā REX/457** [3], **atšķirīgā starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšana** atkarībā no valstspiederības var būt pretrunā 1951. gada Ženēvas Konvencijas par bēgļu statusu 3. pantā noteiktajam aizliegumam diskriminēt bēgļus viņu izcelsmes valsts dēļ.

3.2. Kā jau norādīts EESK atzinumā REX/457, **ne** valsts tiesiskais regulējums, kas aizsargā cilvēktiesības, **ne** Eiropas Savienības kandidātvalsts statuss nevar tikt uzskatīts **par pietiekamu kritēriju**, lai valsti iekļautu drošu valstu sarakstā.

[1] Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcijai 1244(1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

[2] COM(2025) 186 final, 2. lpp.

[3] ES kopējā drošu izcelsmes valstu saraksta izveide.

3.3. Saskaņā ar Direktīvu 2013/32/ES ([4]) "[v]alsts tiek uzskatīta par drošu izcelsmes valsti, ja, pamatojoties uz tiesisko situāciju, tiesību aktu piemērošanu demokrātiskā sistēmā un uz vispārējiem politiskajiem apstākļiem, var pierādīt, ka **kopumā** un **konsekventi** nepastāv vajāšana, kā noteikts Direktīvas 2011/95/ES 9. pantā ([5]), spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana, kā arī nepastāv vardarbības draudi starptautiska vai iekšzemes bruņota konflikta situācijās".

3.4. EESK uzskata, ka regulas uzlabojums ir tas, ka attiecībā uz vajāšanu svītroti vārdi "**kopumā**" un "**konsekventi**" kā priekšnosacījums valsts atzīšanai par drošu.

3.5. Eiropas Savienības Tiesa (**EST**) 2024. gada 4. oktobrī ievērojami vājināja drošu valstu sarakstu pieņemšanas ietekmi. Faktiski EST precizēja, ka, lai valsti varētu uzskatīt par drošu, **visā valstī jāvalda drošai situācijai bez izņēmuma** attiecībā uz teritorijas daļu vai noteiktu personu kategoriju drošības prezumpciju.

3.6. Atsaucoties uz Direktīvu 2013/32/ES un Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, tajā pašā spriedumā EST noteica, ka **valsts tiesa**, kas izskata pārsūdzību par lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, nevar aprobežoties tikai ar pieteikuma iesniedzēja izvirzītajiem argumentiem, bet **tai pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai attiecīgās valsts noteikšana par drošu valsti atbilst ES tiesību aktu prasībām**, veicot atjauninātu (*ex nunc*) un visaptverošu apstrīdētā lēmuma pārbaudi.

4. **Paskaidrojuma raksts**

4.1. EESK uzskata, ka patvēruma pieteikumu prakses **vājais punkts** ir saistīts ar **pārvalstisku kontroles veidu neesamību** attiecībā uz procedūrām, ko dalībvalstis pieņem, lai noteiktu par drošām tikai tās trešās valstis, kuras ievēro ES tiesību aktos noteiktos standartus.

4.2. Pašlaik ir tikai **pienākums nosūtīt sarakstus Komisijai**, kas nekad nav iejaukusies, atstājot dalībvalstīm pilnīgu rīcības brīvību.

4.3. Drošu valstu noteikšanas procedūras dalībvalstīs nav pārredzamas, un parasti izcelsmes valsts **atzīšana** par drošu ir saistīta ar to **patvēruma meklētāju skaitu, kuri ierodas no šīs valsts** ([6]) un attiecībā uz kuriem var būt noslēgti atpakaļuzņemšanas nolīgumi ar uzņēmējvalsti.

4.4. Tāpēc **valstu saraksti** dažādās dalībvalstīs var ievērojami **atšķirties**, un daudzas no tām arī nolemj nepieņemt nekādu drošu valstu sarakstu.

4.5. EESK uzsver: kā norādīts **atzinumā REX/457**, kopēja drošu izcelsmes valstu saraksta pieņemšana ne vienmēr nozīmēs lielāku saskaņotību, jo šis kopējais saraksts līdzāspastāvēs ar katras dalībvalsts izveidoto sarakstu.

4.6. Lai gan Patvēruma procedūras regulas 59. panta 2. punktā un 61. panta 2. punktā attiecīgi dalībvalstīm ir **atļauts izraudzīties drošas trešās valstis un drošas izcelsmes valstis "ar izņēmumiem attiecībā uz konkrētām tās teritorijas daļām vai skaidri identificējamām personu kategorijām"**, joprojām pastāv risks, ka šādi izņēmumi netiks ņemti vērā, jo dalībvalstij šajā jautājumā ir pilnīga rīcības brīvība.

4.7. Turklāt **kritēriji šādu izņēmumu noteikšanai teritorijas daļām un personu kategorijām** regulā nav precizēti, tādējādi atstājot lielāku interpretācijas brīvību dalībvalstij vai attiecīgām vietējām amatpersonām.

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013., 60. lpp.).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija) (OV L 337, 20.12.2011., 9. lpp.).

([6]) Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (*EUAA*), 2022. gada decembris.

4.8. Noteikt, ka atzīšanas **rādītājs 20 %** apmērā ES līmenī ir kritērijs paātrinātās procedūras un robežprocedūras piemērošanai, ir pilnīgi patvaļīgi un zinātniski nepamatoti.

4.9. Ja persona ir no izcelsmes vai tranzīta valsts, kas tiek uzskatīta par drošu, administratīvās iestādes, kuras izskata patvēruma pieteikumus pirmajā instancē, var **noraidīt pieteikumu, neizskatot to pēc būtības.**

4.10. Visam procesam, tostarp iespējai pārsūdzēt tiesā administratīvās iestādes pieņemto lēmumus par pieteikuma noraidīšanu, piemēro **paātrinātu procedūru,** kas **ierobežo tiesības uz aizstāvību** starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam no drošas valsts.

Briselē, 2025. gada 23. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Séamus BOLAND